

Stanowisko ŚZGiP w sprawie finansowania i organizacji systemu oświaty

Zgromadzenie Ogólne Śląskiego Związku Gmin i Powiatów popiera stanowisko Związku Miast Polskich ogłoszone 15 stycznia 2019 roku, dotyczące przenoszenia na samorządy terytorialne odpowiedzialności finansowej za podwyżki płac nauczycieli. Stanowisko przyjęto na Zgromadzeniu Ogólnym Związku.

Zgromadzenie Ogólne Śląskiego Związku Gmin i Powiatów popiera stanowisko Związku Miast Polskich ogłoszone 15 stycznia 2019 roku, dotyczące przenoszenia na samorządy terytorialne odpowiedzialności finansowej za podwyżki płac nauczycieli.

Środowiska samorządowe od wielu lat podkreślają potrzebę zapewniania gminom i powiatom odpowiednich środków finansowych na koszty płac nauczycielskich. W wielu samorządach otrzymywana subwencja oświatowa nie wystarcza nawet na wypłatę minimalnych składników wynagrodzenia nauczycieli, co oznacza, że pozostałe wydatki płacowe, a także rzeczowe i majątkowe jst muszą pokrywać z własnych dochodów. W 2018 roku niedoszacowanie środków finansowych otrzymywanych przez samorządy na podwyżki płac nauczycieli szacuje się na 600 mln złotych, a w roku 2019 niedobór ten ma przekroczyć 1 mld złotych.

W opinii gmin i powiatów zrzeszonych w Śląskim Związku Gmin i Powiatów należy dokonać zmiany zasad wypłacania wynagrodzeń dla nauczycieli. Należy dążyć do tego, aby środki przeznaczone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej na wynagrodzenia nauczycieli pokrywały wydatki samorządów na ten cel, a skomplikowany sposób wyliczania subwencji na płace został zastąpiony przez proste i przejrzyste rozwiązania. Zdaniem Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, dobrym rozwiązaniem będzie wprowadzenie w przepisach prawa oświatowego postanowień dot. finansowania środków niezbędnych na wynagrodzenia nauczycieli przez Państwo w drodze dotacji celowej przekazywanej jednostkom samorządu terytorialnego. Wprowadzenie takiego rozwiązania oznaczałoby, że całość środków na wynagrodzenia nauczycieli pochodziłaby z dotacji celowej budżetu Państwa, a samorządy nie mogłyby przekazanych w ten sposób środków wydać na inny cel niż płace nauczycieli.

Obszarem wymagającym wprowadzenia zmian w sposobie finansowania jest również szkolnictwo niepubliczne. W ocenie jednostek samorządu terytorialnego konieczna jest zmiana w systemie organizowania kształcenia dorosłych w szkołach niepublicznych. Problemem jest niska skuteczność kształcenia, a co za tym idzie niewielki odsetek absolwentów oraz zdanych egzaminów zewnętrznych. Dorosłych lepiej kształcą szkoły publiczne niż niepubliczne, a wysokość otrzymywanej przez szkoły dotacji nie wpływa ani na jakość kształcenia, ani na skuteczność. Na wysokość otrzymywanych środków obecnie wpływa otrzymywana dotacja miesięczna oraz jednorazowa, tzn. za efekt, czyli po zdaniem egzaminie dojrzałości lub po otrzymaniu kwalifikacji zawodowych. Dotacja ta jest przekazywana w wysokości równej kwocie przewidzianej na ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy 2 o finansowaniu zadań oświatowych z dnia 27 października 2017 r. (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 2203 ze zm.). Sytuacja ta powoduje, że obecnie samorządy przeznaczają więcej środków niż dotychczas na finansowanie szkół dla dorosłych, ponieważ stawki dotacji do roku 2017 wyliczane na podstawie wydatków bieżących danego typu szkoły były niejednokrotnie niższe niż dotychczas. Należy zauważyć, że kluczem do otrzymania podstawowej dotacji dla dorosłych jest podpisywanie przez słuchaczy list obecności. Takie uwarunkowania sprzyjają nadużyciom, np. fałszowaniu podpisów na listach obecności. W takiej sytuacji niepubliczne szkoły dla dorosłych zainteresowane są rekrutacją jak największej liczby słuchaczy, w związku z czym do nich trafiają osoby nie tylko chcące zdobyć lub uzupełnić wykształcenie, ale także ci, których celem jest otrzymanie legitymacji uprawniającej do zniżek lub zaświadczeń niezbędnych do pozyskania świadczeń z pomocy społecznej. Konsekwencją jest bardzo duży odsetek rezygnacji z nauki, szczególnie na pierwszym roku/semestrze kształcenia. Przyjęte rozwiązania finansowania szkół sprzyjają powstawaniu zjawisk patologicznych, przejawiających się m.in. w uwzględnianiu w wykazach uczniów tzw. "martwych dusz", czyli osób, które się nie zapisywały do szkoły lub już z niej wcześniej zrezygnowały. Skuteczność kształcenia w szkołach dla dorosłych jest znacznie niższa niż w szkołach dla młodzieży. Związane jest to bowiem ze specyfiką szkół dla dorosłych, jako szkół "drugiej szansy", w których m.in. wiek słuchaczy oraz bardzo

zróżnicowany okres czasu, który minął od ukończenia poprzedniego etapu edukacyjnego, mają bezsprzeczny wpływ na ich osiągnięcia.

W związku z powyższym należy rozpatrzyć kwestię ograniczenia możliwości rejestrowania niepublicznych szkół dla dorosłych, które nie posiadają odpowiedniej bazy dydaktycznej oraz po uwzględnieniu sieci szkół publicznych w jednostce samorządu terytorialnego rejestrującej szkoły niepubliczne. Sytuacja ta spowoduje zwiększenie naboru do szkół publicznych dla dorosłych i ograniczy braki naborów w tego typu szkołach publicznych. Tym samym wzrośnie prestiż szkolnictwa publicznego dla dorosłych, co będzie również przekładało się na jakość kształcenia uczniów i ich skuteczność w naszym kraju.